

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קפא

ערב שבת קודש
פרשת תצווה / זכור
י"ב באדר התשע"ז

יוצא לאור עליידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

פסח, כולל לדאוג למעות-חיסין, מזון ולבוש, כיוון שמיום הפורים עצמו מתחילים "שלושים יום לפני החג"⁸⁴. נוהגים לשיר 'הָאֵפ קָאָזָאָק'⁸⁵.

יום שני,

ט"ו באדר, שושן פורים

סוף זמן קידוש לבנה: ליל ב' בשעה 12:40. בירושלים עיה"ק הוא יום הפורים, ונוהג כאמור אתמול בערי הפרזות. בעיר חיפה קוראים את המגילה גם בט"ו, כי היא ספק מוקפת חומה⁸⁶. בערי הפרזות: אין אומרים תחנון ואסור בהספד ובתענית. מרבין קצת במשתה ושמחה⁸⁷.

בערי הפרזות (ומחר גם בירושלים) יש להוסיף היום בשמחה רבה מזו של יום הפורים עצמו; ביום ט"ז – שמחה גדולה יותר, וכן בכל יום ויום מימי

(84) שו"ע אדה"ז סי' תכט ס"א. ראה 'התועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 977, תשד"מ ח"ב עמ' 1280, תשמ"ח ח"ב עמ' 303, תנש"א ח"ב עמ' 339, ועוד.

(85) (ספר-הניגונים, ניגון כד) שיחת פורים תשל"ב. לפעמים נזכר פורים בין הומנים שבהם ניגנו את ניגון 'ארבע הבבות' של אדה"ז (שם, ניגון א). הרבי ציונה בקביעות לנגנו לקראת סיום התועדויות הפורים, ואחריו 'ניע זשוריצי'. פעמים שציונה לנגן גם 'קול ביער' (שם, ניגון ג) – 'אוצר' עמ' רצב"ג.

(86) לקוטי-שיחות כרך כ"ט עמ' 423. דין ספק אמרו בגמרא (מגילה ה.ב. ב"י ומשנ"ב סי' תרפ"ח) בטבריה. ובפסקי תשובות שם ס"ק ז הביא גם את: חברון, צפת, שכם, חיפה, עכו, גוש חלב, יפו, לוד, רמלה, עזה, יריחו ובית-שאן. וראה באג"ק ח"ט עמ' סו: "בענין שושן פורים. הנה בכמה מקומות באה"ק ת"ו חל דין זה גם עתה, ולא רק בירושלים".

(87) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע סי' תרצ"ו ס"ג, רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב. אך בשיחות-קודש תשכ"ז ח"א עמ' 482 איתא, שכיוון שצ"ל לפנים משורת הדין, צריך שתהיה הרבה שמחה, עיי"ש.

החודש, עד שביום האחרון דחודש אדר צריכה להיות שמחה מופלגת ביותר⁸⁸.

גם לאחר ימי הפורים שייך לעורר על 'מבצע פורים', מפני שתכליתם של ימי הפורים היא שההתעוררות של "קיימו מה שקיבלו כבר" תבוא לידי ביטוי גם אחר-כך, ואז מתחיל מבצע פורים האמיתי⁸⁹. ופעם אמר הרבי סיבה אחרת, לסייע לאלה שנוזקו ללוות כדי שיוכלו לחוג את הפורים כהלכתו – לפרוע את חובותיהם, וגם זה חלק מ'מבצע פורים'⁹⁰.

בימים שאחרי פורים השמחה גדולה יותר, בגלל שבהם ניתוסף גם ענין הגאולה 'מסמך גאולה לגאולה', גאולת פורים לגאולת פסח⁹¹.

(88) לקוטי-שיחות כרך ד עמ' 1274. ומבאר: אף שבנוגע לקריאת המגילה אמרו שאינה נקראת אלא עד ט"ו בחודש, אבל הציווי "מרבין בשמחה" נוגע לכל ימי החודש, וכלשון חז"ל "משנכנס אדר", וכמו שנאמר: "והחודש אשר נהפך להם". ואם כן... כאשר השמחה היא באותה המידה שבימים הקודמים, בלי הוספה וריבוי, אינה שלימות השמחה, כיוון שנתיישנה (שלכן לברכת חתנים צריך בכל פעם 'פנים חדשות').

(89) 'אוצר' עמ' רפו, מסיום שיחות פורים תשד"מ ותשמ"ה, ומשיחת ש"פ פרה תשמ"ה.

(90) שם, משיחת פורים תשמ"ו.

(91) שיחת ש"פ פרה תשל"א.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ב באדר ה'תשע"ז - י"ט באדר ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א	י"ב באדר	ה'ל' מעשר שני ונטע רבעי פרק יא. ה'ל' בכורים... בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה'ל' זכיה ומתנה... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קלא. קכה.
ב	י"ג באדר	פרק ג-ה.	פרק ב.	מל"ת קמט*. מ"ע קלב.
ג	י"ד באדר	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע קלג. קמג. קמד.
ד	ט"ו באדר	פרק ט-יא.	פרק ד.	מ"ע פ. פא.
ה	ט"ז באדר	פרק יב. ה'ל' שמיטה ויובל... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מ"ע פב. קלה. מל"ת רכ.
ו	י"ז באדר	פרק ג-ה.	פרק ו.	מל"ת רכג. מ"ע קלד. קמא. מל"ת רל. רלא.
ז	י"ח באדר	פרק ו-ח.	פרק ז.	מ"ע קמ. קלו. קלז. מל"ת רכז. רכה. רכו.
ח	י"ט באדר	פרק ט-יא.	פרק ח.	מ"ע קלח. מל"ת רכז. מ"ע קלט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
א, י"ב באדר	3:59	4:46	5:08	6:05	8:53	11:51	12:21	5:44.7	6:09
ב, י"ג באדר	3:58	4:45	5:06	6:04	8:52	11:51	12:21	5:45.4	6:09
ג, י"ד באדר	3:56	4:44	5:05	6:02	8:51	11:51	12:21	5:46.1	6:10
ד, ט"ו באדר	3:55	4:43	5:04	6:01	8:51	11:51	12:21	5:46.8	6:11
ה, ט"ז באדר	3:54	4:41	5:03	6:00	8:50	11:50	12:20	5:47.6	6:12
ו, י"ז באדר	3:52	4:40	5:01	5:59	8:49	11:50	12:20	5:48.3	6:12
ז, י"ח באדר	3:51	4:39	5:00	5:57	8:48	11:50	12:20	5:49.0	6:13
ח, י"ט באדר	3:50	4:37	4:59	5:56	8:47	11:50	12:20	5:49.7	6:14

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
תצוה / זכור	5:08	6:21	5:23	6:23	5:14	6:22	5:26	6:23
כי תשא / פרה	5:13	6:26	5:28	6:28	5:19	6:27	5:30	6:28

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 0793 ISSN 7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

לאכול כזית לפני השקיעה]. ואם נמשכה בלילה, כיוון שהתחיל ביום, אומר 'ועל הניסים' בברכת המזון⁷⁰. גם בני ירושלים צריכים להרבות היום קצת במשחה ושמחה⁷¹. "טוב לעסוק מעט בתורה קודם הסעודה"⁷², רק מעט - כדי שלא יימשך בלימודו וישכח לקיים מצוות סעודת פורים⁷³. "שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום-טוב"⁷⁴. נוהגים לאכול 'קרעפכין' (=כיסונים ממולאים בכשר) בסעודת פורים⁷⁵.

"בנוגע להתועדויות במשך המעט-לעת דפורים, מתוך שמחה באופן ד'עד דלא ידע', אבל עם הגבלות כו', ובפרט בנוגע לתלמידים, ועל-דרך זה בנוגע לכל בני-ישראל, כמדובר כמה פעמים שצריך להיות על-פי ההגבלות דתורת החסידות, ואין צורך להאריך בזה, כיוון שהדברים ידועים ומפורסמים, וגם בדפוס"⁷⁶. הגזרה הידועה אודות ההגבלה בשתיית משקה - בתוקפה עומדת (לכאורה) גם בפורים⁷⁷. אבל היו פעמים שכ"ק

התחילה ביום, ועיקרה היה בליל ט"ו - שיחת פורים תשי"ט.

(70) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדה"ז סי' קפח סעיף יז.

(71) רמ"א שם. וראה הערת הגהמ"ח שו"ת מנחת-יצחק ע"ז, בלוח 'דבר בעתו'.

(72) רמ"א שם. ולהעיר ש"שלושים יום לפני הרגל", שבהם דורשין בהלכות פסח, מתחילים 'מפורים ואילך' (שו"ע אדה"ז סי' תכט ס"א).

(73) 'שערי-המועדים - פורים' סי' י.

(74) תורה אור צח.א. ספר-המנהגים שם ובעמ' 38, וש"נ. ועד"ז בא"ק ח"כ עמ' קסו. ב'התועדויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 454, 391.

תש"נ ח"א עמ' 135 ובכ"מ איתא שאין בפורים את ה'שוטרים' שצ"ל ביו"ט כדי לנמנע היפך הקדושה כנפסק ברמב"ם וטושו"ע, כיוון שישנה ההבטחה שבוודאי לא יהיה מזה עניין בלתי-רצוי. מאידך, ב'התועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 1180 מורז לשלול לגמרי בפורים עניין ד' תנות שאינו מקבלין פני שכניה, שסימנן חשמ"ל [חנפים, שקרנים, מספרי-לשון-הרע, לצים], ע"כ. וכנראה שע"ז אין הבטחה, אלא תלוי בנו.

(75) ראה ספר-המנהגים עמ' 58, 'אוצר' עמ' רעז.

(76) 'התועדויות' תש"נ ח"ב עמ' 372.

(77) בשיחה הראשונה ע"ד גזירת המשקה (ש"פ שמיני תשכ"ג, תו"מ חלק ל"ו עמ' 352 ואילך, וש"נ) אמר הרבי שאינו רוצה לגזור גם על פורים, אבל בשיחת י"ב תמוז תשכ"ה (ס"ט, תורת מנחם

כרך מד, סעיף כח, וכן בהקלטה): "אפילו כשמגיעה התועדות... לא יותר משלוש כוסות... בין בשבת ויום-טוב... ובין פורים", וכן בשיחת פורים תשמ"ב (סמ"ו, התועדויות ח"ב עמ' 975), ובשיחת ש"פ תצוה תש"נ (התועדויות ח"ב עמ' 372). וב'יחידות' סיוון תשל"ז למי שביקש תיקון על שתיית משקה יותר מהשיעור בפורים (שיחות קודש תשל"ז ח"ב, הוספות עמ' 687. ובס' היכל

אדמו"ר ביקש בהתועדות דפורים או דשבת' קודש שלאחריו⁷⁸, שעל-כ"ל פנים אחד המסוכים יקיים 'עד דלא ידע' כפשוטו ו'יוציא' בזה ידי חובה את כל הציבור⁷⁹. "יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחוץ לארץ והן (ועל-אחת-כמה-וכמה) בארצנו הקדושה, על דבר ההשתדלות שכל ענייני הפורים יהיו באופן ד'כרוכ עם הדרת מלך'... בנוגע ל'משחה ושמחה' - אף שכל אחד ואחד חוגג סעודת פורים בביתו, עם בני משפחתו... הרי יכולים להוסיף בשמחת פורים 'ברוב עם' לאחרי הסעודה בביתו עם בני משפחתו"⁸⁰.

בבית-חינו, לאחר הסעודה של כל אחד בביתו, מתועדים שוב בלילה, כיוון שגם ב'עד דלא ידע' יש דרגות זו למעלה מזו, ויש להתייגע כדי להגיע ל'לא ידע' באופן נעלה יותר⁸¹.

'פורים תורה' איננו עניין של ליצנות ח"ו כטעות העולם, אלא שבמקום לדייק ולהתייגע על עומקם של דברים, מתעכבים על עניין שטחי יותר, עניין הקשור ומביא לידי הוספה בשמחה, אבל בכל אופן הרי זה עניין של 'תורה', ככל ענייני התורה⁸². בהתועדות פורים נהג הרבי לעשות מגבית עבור 'קופת רבינו'⁸³. לקראת סיום ההתועדות נהג כ"ק אדמו"ר להזכיר אודות ההכנות למבצע

מנחם ח"ג עמ' רנח. וכאן בנוסח אחר, מ'התמים' אדר תשס"א עמ' 118) "הנה ידוע שהתקנה בתוקפה כולל פורים ושמח"ת", והתיקון - להשתדל להשפיע על שניים או יותר שישמרו על התקנה, ע"כ. וכש"כ שהגזירה בתוקפה לבחורים, ביחס אליהם היתה הסתייגות מכך גם לפני ה'גזירה', ראה 'התועדויות' תשל"ב ח"ב עמ' 45, וכמוכן לאחריה גם כשהורה כ"ל (ראה שיחת ש"פ פרה תשל"ס"ו, שיחות קודש ח"א עמ' 567. שיחת פורים תשל"א סי"א, שיחות קודש ח"א עמ' 571). וגם אלה שמעל גיל ארבעים צריכים למעט בשתיית משקה, כאמור בשיחה הראשונה ובכ"כ מקורות שלאחריה (תודה להרב יהודה ליב שי' נחמנסון מרחובות).

(78) כגון 'התועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1478. וכנראה לזה הכוונה בשיחת ש"פ שמיני תשמ"א (הקטע השייך לזה נעתק גם בס' 'אשכילה בדרך תמים' עמ' 181). וראה 'אוצר' עמ' רצ, ובכרך אלול-תשרי עמ' ססט-שע בקשר לשמחת תורה.

(79) ביאור העניין במכתבו שנדפס ב'התועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 980.

(80) ספר השיחות תשמ"ט כרך א, עמ' 335.

(81) 'התועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1420 ואילך. בספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 351 הציע הרבי לערוך ג' התועדויות בקשר למי הפורים, כדי שיהיו באופן של 'חוקה', עיי"ש.

(82) 'התועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1426.

(83) ספר-המנהגים שם, וראה ב'אוצר' עמ' רעט-רפג.

לארוב לעמלק עוד קודם התפילה

מדוע יש דגש מיוחד על זכירת עמלק ובכל יום דווקא, כשהעיקר לכאורה הוא העשייה ומחיית עמלק בפועל? • אם לא יתעסק ב'זכירה' אלא ימתין עד שעמלק יבוא, לא יהיה בכוחו למחותו • ומה הטעם שדווקא כאשר מתכוננים ומתקרבים לקיום מצוות קריאת מגילה, נאסרים בטלטולה ובקריאה בה? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

והיינו, שאז יהיה עניין העשייה, מה שאין כן עתה אינה אלא זכירה בלבד, שהרי עניין מחיית עמלק בגשמיות אינו שייך עתה כלל, ואילו עניין מחיית עמלק ברוחניות אינו אלא זכירה לגבי העשייה לעתיד.

וכיון שכן, יש מקום לטעון: לשם מה זקוקים אנו עתה לעניין הזכירה – הרי אפשר להסתפק בעניין העשייה, מחיית עמלק שתהיה לעתיד? והמענה לזה – שהזכירה צריכה להיות קודם העשייה דווקא, כי, עניין העשייה ("ונעשים") גופא בא על ידי זה שקדם לו עניין הזכירה ("נזכרים"). מאידך גיסא, יש מקום לטעון: מהו הצורך שיהיה עניין הזכירה היום – יכולים להסתפק בעניין הזכירה שהיה אתמול ושלשום, ויתירה מזה, יכולים להסתפק בעניין הזכירה שהיה לפני כמה דורות, ולשם מה צריך להיות עוד פעם עניין הזכירה גם היום?

ובפרט על פי מאמר הגמרא "אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם וכו'" (כהמשך וסיום הדברים) – הרי הזכירה שבדורות הקודמים היתה בודאי במדרגה נעלית יותר ובעומק יותר ("א' העכערע און טיפערע"), ומה יש בכוחה של הזכירה עתה להוסיף בזה!?

והמענה לזה – שהזכירה צריכה להיות סמוך ע"פ שבת קיב, ב (וראה לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14. וש"נ).

א. קריאת פרשת זכור היתה צריכה להיות ביום הפורים עצמו, שהרי הנס דפורים קשור עם המן שהוא מזרעו של עמלק (כפי שמונה בפרטיות ב"תרגום שני" את הדורות שבינתיים). והטעם שקורין פרשה זו בשבת שקודם פורים הוא – כמו שכתוב "נזכרים ונעשים", שזמה למדים שהזכירה (קריאת פרשת זכור) צריך להיות קודם לעשייה (שהיא בפורים).³

ואף על פי כן, אין קורין פרשת זכור כמה שבתות לפני פורים, אלא דווקא בשבת שקודם פורים – כיון ש"סמכו ענין לו"⁴, שהזכירה צריכה להיות סמוך לעשייה. ולכן קורין פרשת זכור בשבת שקודם פורים, שיש לה כבר שייכות ליום הפורים, שהרי "מיניה מתברכין כולהו יומין"⁵. ונמצא, שבעניין הזכירה ישנם שני תנאים: א) קודם העשייה דווקא, ב) סמוך לעשייה דווקא.

ב. והעניין בזה:

עיקר עניין מחיית עמלק יהיה בביאת המשיח,

1) אסתר ג, א.
2) שם ט, כח.
3) ראה מגילה ל, א. ירושלמי שם פ"ג ה"ד. לבוש או"ח סתרפ"ה ס"ב. ט"ז שם סק"א.
4) ל' חז"ל – ברכות כא, ב. וש"נ. וראה פרש"י מגילה כט, א.
5) ראה זח"ב סג, ב. פח, א.

ואלמנות, ודומה לשכינה שנאמר "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"⁶¹. יש אומרים שמשלוח מנות צריך להיות על-ידי שליח⁶². מנהג ישראל לשתף גם את הקטנים בכל ענייני הפורים⁶³ [וגם 'קטני קטנים' יכולים לתת 'מתנות לאביונים' לקופת צדקה⁶⁴], ואדרבה – בעניינים מסוימים, כמו בהכאת המן ב'רעשנים' ובשאר דרכים, עיקר ה'רעש' נעשה על-ידי הקטנים, עם כל התמימות, החיות וההתלהבות האופייניות להם, וכן בנוגע למנהג "ללבוש פרצופים (מסיכות) בפורים" שנעשה בעיקר על-ידי הקטנים⁶⁵. כדאי לערוך 'כינוסי ילדים' ביום הפורים, ובאותו מעמד יקיימו הילדים 'משלוח מנות' ו'מתנות לאביונים'⁶⁶. בימי הפורים נהגו הקטנים והקטנות ללבוש 'צטרה', ותבוא עליהם ברכה⁶⁷.

משתה ושמחה:

"תפילת מנחה מוקדמת, ואחר-כך הסעודה"⁶⁸. יש להתחיל את הסעודה ביום⁶⁹ [ועל-כ"פנים יש

61) ישעיה נז, טו. רמב"ם פ"ב מהל' מגילה ה"ז.
62) ראה שדייחמד 'אסיפת דינים – מערכת פורים' סוס"ג, מובא בלקוטי שיחות כרך ל"ג עמ' 118 ועוד, וכן באחרונים. אך א"צ כדן שליחות ממש, וכמובא בסה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 302 ולהלן שמנהג ישראל לשלוח מנות ע"י התינוקות. וראה גם 'אוצר' עמ' ערד.
63) וכן שולחים על ידם משלוח מנות, ספרי השיחות תשמ"ח ח"א שם. ובמיוחד מתנות לאביונים, ראה בס' קדושת-לוי, קדושה שנייה.
64) 'התועודיות' תשמ"ז ח"ב עמ' 561.
65) כמובא בשו"ע, רמ"א או"ח ס"ו תרצ"ו, שבשביל מנהג זה התיירו כמה עניינים – 'התועודיות' תשד"מ ח"ב עמ' 1239, ועוד. ע"ד הצגות לבנות בפורים – ראה היכל-מנחם כרך ב עמ' קמה. בלקוטי שיחות כרך ל"א עמ' 279 נדפסה שיחה שבה דיבר הרבי נגד מה שילדים משחקים בהתלהבות את תפקיד 'המן', לשם פרסים וכדומה (והסביר שאין זה חינוכי שלפני-שעה בגלל פרסים מתנהגים כגוי ח"ו). בדף 'המעשה הוא העיקר' שיצא לאור והודבק על לוח המודעות בבית חינוך, נעתק הנושא לשלילה מוחלטת של תפקיד זה, והגיב על כך הרבי: "אם כן – אין זו הצגה כלל, והכוונה שאי אפשר בלא"ה, אבל יש לעשות זאת רק 'בקול ענות חלושה'.
66) שיחת ש"פ תרומה, ו' אדר תש"מ.
67) 'התועודיות' תשמ"ח ח"ב עמ' 484.
68) ספרי-המנהגים שם, ולוח כולל-חב"ד, משו"ע או"ח תרצ"ה ס"ב בה"ה.
69) בספרי-המנהגים שם הביא הרבי סתירה לכאורה בדעת אדה"ז אם יש חיוב לאכול פת בפורים, עיי"ש.
70) הרמ"א שם כ' שרוב הסעודה צ"ל ביום, אבל אצל רבותינו רק

להיכל⁷⁰. ואומרים 'בית יעקב'⁷¹, עד גמירא. שמחת פורים – חובתה לשמוח כל היום, ככתוב "ימי משתה ושמחה"⁷². במשך יום הפורים היה הרבי משתדל לאכול 'אוזן המן' ממולא פרג, לקיים מנהג ישראל בזה⁷³. זמן קיום מצוות היום – עד השקיעה, ובדיעבד עד צאת-הכוכבים. מי שלא שמע את המגילה, יש לקרוא אותה עבורו בברכה עד השקיעה, ואם איחר, שלא יוכלו לסיימה לפני-כן, יקרא בלא ברכה עד צאת-הכוכבים⁷⁴. משלוח מנות – חייב לשלוח שתי מנות מדברי מאכל או משקאות (או מאכל ומשקה) לאדם אחד, איש לרעהו ואישה לרעותה⁷⁵. אין שולחים מנות לאב"ל (רח"ל) תוך שלושים ולאב"ל (רח"ל) על הוריו תוך שנים-עשר חודש⁷⁶. האבל עצמו, אפילו תוך שבעה, חייב במשלוח מנות, אך לא ישלח אלא מאכלים ולא מגדנות⁷⁷.

מתנות לאביונים – חייב לתת לשני עניים פרוטה לכל אחד, ואפילו איש לאישה רשאי. והמרכה לשלוח מנות לרעיו וצדקה לאביונים – משובח⁷⁸, ומוטב להרבות במתנות לאביונים מאשר להרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים

52) בסידורי תהילת ה' נדפס (לא מאדה"ז): "ומחזירין הספרי-תורה וקוראין המגילה". אך משנת תשל"ח ואילך נוספה שם בשולי הגליון הערה שמנהגו כנ"ל. בס' שער-הכולל פ"א אות כב סעי' ה, ובס' חקרי-מנהגים עמ' רכג נתבאר טעם ומקור מנהגו, עיי"ש. וראה 'אוצר' עמ' רסו. מנהגי-ישראל-תורה ס"ו תרצ"ג.
53) שער-הכולל שם אות כג.
54) 'שערי-המועדים – פורים' עמ' קמה.
55) 'התקשרות' שם.
56) שו"ע ס' תרפ"ז ס"א ונ"כ.
57) שו"ע ורמ"א ס' תרצ"ה ס"ד.
58) כדעת הרמ"א ס' תרצ"ו ס"ו. כן הורה הרבי לפרסם שלא ישלחו לו, בשנת האבלות על אמו (תשכ"ה) – נטעי-גבריאל הל' אבילות ח"ב פל"ה הע' יט (מהרה"ח ר"ל ש"ל גרונר, ודלא כמ"ש בס' שבחי-המועדים (תשנ"ג) פ"ד ס"ג). וכן על שאר קרובים תוך ל' – הוראת הרבי בשנת האבלות על הרבנית (תשמ"ח) – שם בשו"ת שבסוף הספר ס"ב.
59) שו"ע ומ"א ס' תרצ"ו ס"ב, בספרי-חסידים ס' תשי"ג ומרה"ל הלכות פורים (מהדורת מכון ירושלים עמ' תלב). גשר-החיים ח"א עמ' רכה. רסא.
60) לוח כולל-חב"ד, משו"ע ס' תרצ"ד ורמ"א ס"ו תרצ"ה. והאדמו"ר מקיים זאת לשלושה אנשים (מאכל ומשקה), [שהיו כהו"ל, ישראלי].

לעשייה דווקא, ד"סמכו ענין לו", ולכן אין להסתפק בהזכירה בדורות שלפני זה, אלא עניין הזכירה צריך להיות בדור זה דווקא, הדור הסמוך לביאת המשיח, "דרא דמלכא משיחא"⁷. והראייה לדבר – מזה גופא שעדיין לא נתקיים עניין "ונעשים": כאשר ישנו עניין ה"נזכרים" כדבעי – בודאי שהדבר יביא לידי עניין "ונעשים", בביאת המשיח (ועל דרך הא ד"איתא בתיקונים⁸ שאפילו אם היה צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה

כשלומד תורה שהתלבשה בדברים גשמיים, שאז שייך שיבוא אליו עמלק ויקרר אותו [וכדיוק הלשון: "אשר קרך בדרך" – שעניין הקרירות הוא דווקא כשנמצאים "בדרך", בענייני העולם¹⁰], ואז מוחה את עמלק, בעשייה בפועל. מה שאין כן בשעת התפילה – הרי זה עניין של זכירה בלבד. ואם כן, יכול אדם לחשוב: כיון שהעיקר הוא בשעה שנמצא בעולם – לשם מה זקוק הוא להכנות קודם לזה בשעת התפילה? לאחר שיצא

אין להסתפק בהזכירה בדורות שלפני זה, אלא עניין הזכירה צריך להיות בדור זה דווקא, הדור הסמוך לביאת המשיח, "דרא דמלכא משיחא"

בדורו היה בא משיח⁹). ובמילא, כיון שרואים שהזכירה ("נזכרים") שהיתה עד עתה עדיין לא הביאה לידי "ונעשים" – הרי זה גופא ראייה שיש צורך להמשיך בעניין ה"נזכרים" ("עס דארף זיין דער נזכרים ווייטער און ווייטער"), עד שיביא לידי "ונעשים".

ג. הוראה נוספת משני העניינים האמורים, שהזכירה צריכה להיות קודם העשייה וסמוך לעשייה – גם בנוגע לעבודה של "נזכרים ונעשים" בזמן הזה גופא:

דובר לעיל . . . שבכל יום צריך להיות עניין ההתלהבות בתפילה, כדי שיהיה אפשר לאחרי זה להלחם בעמלק, שבא לקרר את האדם בענייני התורה ומצוות בשעה שעוסק בענייני העולם, ושני עניינים אלו (ההתלהבות בשעת התפילה, והמלחמה בעמלק בשעת העסק בענייני העולם) הם ב' העניינים של זכירה ועשייה, "נזכרים ונעשים":

עניין העשייה – הוא לאחר התפילה דווקא, בשעה שעוסק בעניינים גשמיים, או אפילו

(7) ראה תיב"ע ס"פ בשלח.

(8) ראה ז"ח ס"פ נח (כג, רע"ד).

(9) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

מברך "הרב את ריבנו". אסור להפסיק בדיבור עד שיסיים הש"ץ את הברכה. "נוסח 'שושנת יעקב': 'ארורים כל הרשעים, ברוכים כל הצדיקים'⁴⁰. אחר-כך⁴¹ כורכים הש"ץ והציבור את המגילה (וכן ביום). ויהי נועם. ואתה קדוש. הש"ץ אומר קדיש ("יהא שלמא"). עלינו. קדישיתום. אל תירא. אך צדיקים⁵. הקורא מגילה לנשים (בלבד) – מברכות לעצמן (מעומד⁴²).

ואם לאו – יברך הקורא⁴³. הרמ"א פסק שאין לברך אחר קריאת המגילה אלא בציבור, וכן היא ההוראה לרבים⁴⁴.

"גם בלילה ישמח, וירבה קצת בסעודה"⁴⁵, ויאמר 'ועל הניסים'⁴⁶ בברכת-המזון.

אם שכח, וכבר אמר את השם של חתימת הברכה, אינו חוזר. אבל במקום 'הרחמן' דיום-טוב, יאמר: הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בימי מרדכי...⁴⁷. שחרית:

אלו ח' פעמים.

(40) ספר-המנהגים שם, וש"נ. וראה שלל הגירסאות המובאות ב'טור השלם'.

(41) לוח כולל-חב"ד. כן משמעות לשון אדה"ז בסידורו שלא הביא עניין כריכת המגילה, כדעת סדר-היום, המג"א וסיעתם שאין קפידיא מתי לכורכה, ומבאר זאת ע"פ נגלה וע"ד החסידות – משיחת פורים תש"ז, מוגה, 'שערי המועדים – פורים' ס' נ, עיי"ש. והמסקנא – שעדיף [בהנחת השיחה ('התועודיות' תש"ז ח"ב ס"ע 157) הדגיש הרבי שהציבור ינהג כך, וכן העתיק ב'אוצר עמי' רסא. אבל בשיחה המונחת לא הזכיר זאת, ומשמע שזה נוגע גם לש"ץ] להשאיר את המגילה פתוחה עד אחר ברכה אחרונה, שע"ז זה ימשיכו ענייני המגילה להאיר בגילוי. [הרבי עצמו החל, בדרך-כלל, לגלול את המגילה עם סיום הקריאה, והמשיך בכך בשעת הברכה ('אוצר', עיי"ש), אבל כמובן זה אינו הוראה לרבים].

(42) ע"פ שו"ע אדה"ז ס' ח ס"ג.

(43) ברמ"א ס' תרפ"ט ס"ב, מג"א ס' תרצ"ב ס"ק ה ופרמ"ג בא"א שם ועוד, פסקו שיברכו "לשמוע מגילה", והפר"ח ס' תרפ"ט (ובליקוטים) חולק ע"ז וס"ל שחייבות גם בקריאה ויברכו כרגיל [י"א שהרבי היה קורא את המגילה לנשים בבית הרב, ובירכו לעצמן 'על מקרא מגילה']].

(44) רמ"א ס' תרצ"ב סוס"א. ולדעת הב"י מסיק בכף-החיים ס' תרצ"ב ס"ק קכד שגם היחיד מברך. וכ' שכן פסקו הא"ר, מאמר-מרדכי ובן-אישי, וכ"פ גם הערוך-השלחן (תרצ"ב ס"ה, גם כ'מנהג העולם'). אבל למעשה, ככתוב בס' המנהגים, רק האדמו"ר מברך גם ביחיד לפני ולאחריה, הן בלילה והן ביום.

(45) רמ"א ס' תרצ"ה ס"א.

(46) אבל לא 'מגדול', 'אוצר' עמ' רעז.

(47) שו"ע ורמ"א ס' תרפ"ב ס"א, וש"נ. וראה אדה"ז ס' קפז ס"ח.

קריאת המגילה לכתחילה – מהנץ החמה, ובשעת הדחק – מעלות השחר. אין לטעום (אף לאחר שחרית) גם קודם קריאת המגילה של היום⁴⁸. בשמונה-עשרה – ועל הניסים. אין אומרים תחנון ו'אל ארך אפיים'. חצי קדיש⁵.

קוראים לשלושה עולים בפרשת בשלח "ויבוא עמלק" (שמות יז, ח"טז), שלושה פסוקים לכל אחד. 'זכר עמלק' – קוראים זָכַר ואחר כך זָכַר⁸. מי שלא שמע פרשת זכור, יכוון בקריאה זו לצאת ידי חובת זכירת עמלק. מי שלא נתן עדיין לצדקה 'מחצית השקל' נותן זאת עכשיו⁴⁹.

ברית מילה: נוהגים למול לאחר קריאת המגילה⁵⁰. "שמיעת וקריאת המגילה – בתפילין של רש"י"⁴⁹.

קוראים את המגילה בשלוש ברכות, כולל "שהחיינו"⁵¹, כמו אמש (עיי' לעיל). בברכת שהחיינו יכוונו גם על מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים וסעודת פורים⁵.

לאחר קריאת המגילה מברכים 'הרב את ריבנו', ואומרים: 'שושנת יעקב'. 'אשרי'. 'ובא לציון'. קדיש שלם. ואחר-כך מחזירים את ספר-התורה

(48) ע"פ משנה ברורה (תרצ"ב ס"ק טו), כף החיים (שם ס"ק לו), נטעי גבריאל (פל"ב ס"א), ובפרט בהתאם למנהגנו בקשר לשופר ולולב (קונטרס 'בירורי מנהגים – מועדים' להרב שבתאי ש"י פרידמן, צפת תשס"ו עמ' 181, עיי"ש).

(49) לוח כולל-חב"ד (וצ"ב אם נכתב כך בשנים שהרבי הגיה את הלוח, וכן אם אכן כל מה שהרבי לא מחק שם, נקרא 'מונהג'). לדעת המג"א ס' תרצ"ד זהו זמן נתינתה לכתחילה.

(50) כן נהג תמיד המהול הרה"ח ר' יעקב-יוסף רסקין ע"ה ('התקשרות' גיליון מ עמ' 18), כדעת תה"ד ס' רסו, ב"י בבדק' הבית יו"ד סו"ס רס"ב, ש"ת הרדב"ז ח"א ס' רנא, הפר"ח והגר"א סו"ס תרצ"ג והפרמ"ג סו"ס תרפ"ז, מנהג פרנקפורט שהובא בהגהה במהר"ל דלהלן, ומנהג הספרדים כמובא בכף-החיים ס' תרצ"ג ס"ק ל. בלוח כולל-חב"ד כתב למול לפני קריאת המגילה, ע"פ הרמ"א שם ממהר"ל, וכן מנהג העולם האשכנזים כמ"ש המשנ"ב סו"ס תרפ"ז מהח"א. וראה מהר"ל עמ' תכו, וש"נ. אוצר-הברית ח"א עמ' רעה.

יש נוהגים לקרוא לתינוק 'מרדכי', נסמן בנטעי-גבריאל עמ' צה. (51) ספר-המנהגים שם, 'אוצר' עמ' רסח, וש"נ. בדבר מי שאין לו מגילה אם יברך 'שהחיינו', דן בזה בקונטרס 'בירורי מנהגים – מועדים' ('הנ"ל הערה 87) עמ' 192. וע' גם בשערי ה'ל' ומנהג או"ח ח"א עמ' רסא (והרי בדבר שאינו מצוי אין בו מנהג).

קריאתה מבעוד יום מפלג המנחה ולמעלה¹⁷ (כשם שמותר אז להתפלל ערבית¹⁸), הרי בשבת אסור אז בקריאת המגילה וטלטולה, מצד הגזירה הנ"ל.

ה. לכאורה אין הדבר מובן: איך יתכן שדווקא כשמתקרבים יותר לקיום מצוות מגילה – נאסרת המגילה לגמרי בקריאה וטלטולה? על פי שכל, הרי מצד חביבות המצווה היה צריך להיות בדיוק

אף שאתמול עמד בתנועה של התלהבות, אך זה גופא שהיום לא עמד בתפילתו באותה תנועה של התלהבות,

יש בזה כבר משום "אשר קרך"

להיפך!

אלא שזוהי הוראה בעבודה:

בשעה שאדם בהול לדבר מצווה – עלול הוא לחשוב, שכיון שעוסק במצווה ("ער איז פאָרקאָכט אין אַ מצווה"), הרי הוא כבר במדרגת "ולבי חלל בקרבי"¹⁹, ושוב אינו צריך להיזהר מפני עניינים בלתי רצויים כו' ("ער דאַרף שוין גאַרניט באַוואַרענען").

על כך אומרים לו, שגם אז עליו להבטיח שלא יהיה מכשול, כי, אם "מתגנבת" פניה ("עס כאַפּט זיך אַרײַן אַ פּניה") בקיום המצווה שלו – שייך שייכשל בעניין של שוגג.

[ועל דרך המבואר באגרת הקודש²⁰ שהשגגות "הן מהתגברות נפש הבהמית שמנוגה", שהרי בצדיקים נאמר²¹ "לא יאונה לצדיק כל און". וזהו גם כן הטעם ששוגג צריך כפרה²², דאף שהמעשה עצמו היה בשוגג, הרי זה גופא שבא לידי עבירה בשוגג הוא באשמתו, כיון שהניח לנפש הבהמית

* * *

ד. ערב פורים שחל בשבת – כקביעות שבת זו – יש בו שני הפכים. ובהקדמה:

כאשר פורים עצמו חל בשבת (כפי שיכול להיות בערים המוקפות חומה) – אין קורין את המגילה¹², ואסור גם לטלטלה¹³, דומיא דשופר ודומיא דלולב, "שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי

הקפיד שהמגילה תישאר 'כאיגרת' עד סיום הקריאה³⁴. הבעל-קורא יכוון להוציא ידי-חובה את כל השומעים והם יכוונו לצאת. אסור להפסיק עד לאחר ברכת "הרב את ריבנו"⁴⁴. מי שלא הצליח לשמוע תיבה או פסוק, יקרא זאת מיד, וגם אם אינו יכול לעשות זאת מתוך מגילה כשרה – יקרא מיד בעצמו (עדיף מתוך חומש או מגילה מנוקדת, כדי שלא יטעה) עד מקום שהקורא אווזו בו, כדי שלא יצטרך לחפש קריאה אחרת כשרה החל מתיבה זו ואילך³⁵. "מכים 'המן' כמה פעמים במשך הקריאה, במקום שזוכר 'המן' בתואר כלשהו: 'האגני', 'הרע' וכיוצא בזה"³⁶.

בקריאת המגילה קוראים כשתי המסורות: "להרוג ולאבד / ולהרוג ולאבד" (ח,יא); "ואיש לא עמד בפניהם / ואיש לא עמד לפניהם" (ט,ב)³⁷. נוהגים לומר ארבעה פסוקים בקול רם: 'איש יהודי' (ב,א), 'זמרדכי יצא' (ח,טו), 'ליהודים' (ח,טז), 'כי מרדכי' (ג,יג). והבעל-קורא חוזר וקורא אותם. עשרת בני המן צריך לקרוא בנשימה אחת, מהמילים 'חמש מאות איש' (ט,ו) עד לאחר תיבת 'עשרת' (ט,י). הציבור קורא אותם תחילה, והתינוקות מכין אז [ולא כשהבעל-קורא קורא אותם!] כמו בהזכרת המן³⁸. "מענעעים את המגילה באמירת 'האיגרת הזאת' (ט,כו) ו'איגרת הפורים הזאת השנית' (ט,כט)³⁹. אחר הקריאה

וכף-החיים שם סוס"ק כ.כ. לוח השבוע בגיליון תקס"ג הערה 11.
 34) שם. וראה בכף-החיים שם ס"ק ק ובש"ת מהר"ל, מהדורת מכון-ירושלים, ס"ע נו. 'אוצר' עמ' רנה.
 35) ראה שו"ע ס' תר"צ ס"ג ונו"כ, משנה-ברורה שם ס"ק יט.
 36) ספר-המנהגים שם, וש"נ. בדרך-כלל היה הרבי מכה ברגלו (הימנית או השמאלית) בכל 'המן', ובמקום שזוכר באיזה תואר היתה ההכאה מורגשת יותר ובמשך זמן רב יותר. לפעמים הכה יותר חזק ב'המן' שניגנו בו או ב'המן' בן המדתא' (ראה ב'אוצר' עמ' רנו, ובהתקשרות' בשנים קודמות).
 הרבי הפגין הנאה וחיך בשעה שהילדים היו מרעישים ב'הכאת המן', וכמה פעמים דיבר בשיחותיו נגד הגבאים החוששים מ'בלבול' הילדים ומגבילים אותם, וכן נגד המכים 'בעל כרחם' בקול דממה דקה... ('אוצר' שם).
 37) ספר-המנהגים שם, 'אוצר' עמ' רנה, וש"נ.
 38) 'לוח כולל חב"ד', כף-החיים ס' תר"צ ס"ק צו מבין-אישי-י. וראה 'אוצר' שם.
 39) ספר-המנהגים שם. (במג"א ס' תר"צ ס"ק יז מס' מטה-משה, ועוד – 'האגרת הזאת' בלבד). המו"ל ד'לראות את מלכנו' מסר, שבכל השנים שבדק בווידיאו – נענע הרבי את המגילה במקומות

כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי...²⁵). לאחר שמונה-עשרה, אומרים קדיש תתקבל⁵ וניגשים לקריאת המגילה.

קריאת המגילה²⁶:

מי שטרם נתן 'מחצית השקל' כנהוג, יתננה עתה לפני קריאת המגילה.

"במגילה שכתב אדמו"ר מהר"ש נ"ע: א) לא כל העמודים מתחילים בתיבת 'המלך'. ב) עשרת בני המן אינם בעמוד בפני עצמו²⁷. "אין מקום לשמיעת קריאת מגילה וכו' על-ידי טלפון ורדיו וכיוצא-בהם [=כולל רמקול, וגם לא בשידור חי] – כי אין זה קול אדם כלל"²⁸.

הרבי היה שומע את המגילה מעומד²⁹. בשעת הקריאה עומדים מימינו ומשמאלו של הבעל-קורא³⁰. הבעל-קורא ו"גם השומעים את המגילה כופלים אותה כאיגרת³¹, והכפילה היא לשלושה חלקים³². הרבי היה מברך את הברכות לפניו ולאחריה עם הבעל-קורא, הן כלילה והן ביום³³.

בשוע"ר דלהלן במהדורה החדשה) ובשוע"ר ס' קפז סוס"ח איתא "ונפלאות", אבל – בסידור מופיע ללא "ונפלאות", וכן צ"ל למעשה. (25) א"ר ס' תרפ"ב (ב"ק"ו מברכה"ז – שם כותב אדה"ז בס"ל קפז ס"ח "וכן יש לנהוג"), משנ"ב וכף-החיים שם. והכוונה קודם יהיו לרצון השני (ראה בס' אשי-ישראל פמ"ח הערה י, וש"נ).

26) אף שעיקר מצוות קריאת המגילה היא ביום (ולכן הוזכר בגיליון הקודם שהמוזכים את הרבים יעדיפו את הקריאה ביום), הרי מי שיש לו אפשרות לשמוע מגילה בלילה חייב לקיים זאת, אף אם ע"ז מטיל בספק את האפשרות לקרוא ביום (ראה שו"ת רדב"ז ח"ד ס' יג, הובא בקו"א לשו"ע אדה"ז ס' רעא סק"א).

27) ספר-המנהגים שם, וש"נ. צילום ברור בהקטנה של שני עמודים ממגילה זו נדפס בס' אגרות-קודש – אדמו"ר מוהר"ש, ברוקלין תשנ"ג, עמ' קמ, ובספר-התולדות אדמו"ר מהר"ש, ברוקלין תשנ"ז, מול עמ' 21. ראה פרטים נוספים על הנוסח ואופן הכתיבה במגילה זו ב'אוצר' עמ' רסד-רסו, ובהתקשרות גיליונות: תתס"ז, תתפ"ה. (28) לקוטי-שיחות כרך ט עמ' 336. כרך כ"א עמ' 496 (האחרון – מכתב מיום כ' טבת תשמ"ג. והרוצים להתלות בדיון הנוכח באג"ק ח"ג עמ' קעה, עכ"פ זו משנה אחרונה לאיסור גמור).

29) 'אוצר' עמ' רנה (וכמדומה כך נפוץ בין אנ"ש. וראה כף החיים תר"צ ס"ק ב).

30) 'אוצר' עמ' רנד.

31) שו"ע ס' תר"צ סעיף יז, וראה כף-החיים שם ס"ק קב. וכ' שם ס"ק קג מהפרמ"ג, שיש להיזהר שלא תהיה נגירת על גבי קרקע, ואף לא תלויה מעל השולחן.

32) ספר-המנהגים, וש"נ בעניין השומעים. 'אוצר' עמ' רנה. צריך חיפוש הטעם שלמנהגנו כופלים לג' חלקים דווקא (למנהג העולם מקפלים לחלקים רבים, יריעה ע"ג יריעה – לוח 'דבר בעתו').

33) 'התקשרות' גיליון לו עמ' 14. וראה שו"ע אדה"ז ס' ריג ס"ז,

17) שו"ע שם ס"ד.

18) שו"ע אור"ח סרל"ג ס"א.

19) תהלים קט, כב. וראה ברכות סא, ב.

12) שו"ע אור"ח סתרפ"ח ס"ו.

13) פר"ח שם.

14) מגילה ד, סע"ב.

15) ראה חת"ס לשו"ע שם. שערי תשובה סתרצ"ג סק"ב. וש"נ.

16) סתרצ"ב סק"ו.

ויצר הרע להיכנס לתחומו²³].

וזהו הטעם לאיסור קריאת וטלטול המגילה בערב פורים שחל בשבת מפלג המנחה ולמעלה – דאף שעוסק בדבר מצווה, הרי מצד התגברות נפש הבהמית (דהיינו שאפשר שיש לו בזה פניה) עלול הוא להיכשל באיסור, דהיינו איסור הוצאה מ"רשות היחיד", "יחידו של עולם"²⁴, ל"רשות הרבים".

1. וזוהי הוראה בנוגע לכללות כל המצוות – שהרי כל מצווה כלולה מכל המצוות²⁵, ובמילא גם דבר הנלמד ממצווה פרטית הוא הוראה בכל העניינים: לעולם אין לאדם לחשוב שאינו צריך להבהרה מפני עניינים בלתי רצויים, אלא גם בשעה שעוסק במצווה ובהכנה למצווה – ואפילו בהכנה הנעשית באופן של שבת ("אף שבת'דיקע הכנה"), כבנדון דידן שההכנה לפורים (דהיינו ערב פורים) היא בשבת, שבשבת נעשית עלייה בכל העולמות (ולכן אסור לעשות בשבת עניינים שהם "עובדין דחול")²⁶ – גם אז עליו להבטיח שלא יהיה עניין של יציאה מרשות היחיד, "יחידו של עולם", לרשות הרבים.

וזהו גם הוראה בנוגע לאלו שהם בבחינת שבת ("שבת'דיקע אידן"), ש"תלמיד חכם איקרי שבת"²⁷, שגם הם צריכים להבטיח את עצמם תמיד ("האלטן אין איין באַוואָרענען") מפני עניינים בלתי-רצויים.

(23) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 944 ואילך.

(24) ראה תניא ספ"ג.

(25) ראה תורת מנחם – התועודיות ח"ד ריש ע' 150. וש"נ.

(26) ראה לקו"ת בהר מא, א. ובכ"מ.

(27) זח"ג כט, א. וראה שבת קיט, א.

ולאידך גיסא – בשעה שמבטיחים מראש את כל העניינים, אזי אפשר ללכת לשמחת פורים באופן ד"עד דלא ידע"²⁸, ואין מה להתיירא ממכשול (כנ"ל במאמר²⁹).

השיחה אמורה להיכנס ב3 עמודים. באם היא ארוכה מדי, ניתן להוריד הקטע מכאן עד הסוף)

ז. מה³⁰ שנוגע לפרסם³¹ – שמלחמת עמלק צריכה להיות בכל דור ודור ובכל יום ויום, ואי-אפשר להסתפק במה שהיה לפני כן.

אין להסתפק בכך שאביו וסבו היו כדבעי ("ער האָט געהאַט אַ שיינעם זיידן, אַ שיינעם טאַטן"), או שגם הוא עצמו היה פעם "אַ שיינער איד"... אלא עליו לנהל מלחמה בתמידות נגד הקרירות דעמלק – כי מצד זה שיש אצלו עניין "הנחשלים", יכול "להתגנב" עמלק ו"ויזנב בך כל הנחשלים אחרך"³²,

עד שנפעל בביאת המשיח את עניין "תמחה את זכר עמלק"³³, ו"מחה אמחה את זכר עמלק"³⁴, בקרוב ממש.

(מהתועדות שבת'קודש פרשת צווחה, פ' זכור, י"ג אדר

ה'תשט"ז. תורת מנחם כרך ט, עמ' 111-116)

(28) מגילה ז, ב.

(29) פ"ד (לעיל (תו"מ כרך טז) ע' 107).

(30) סעיף זה הוא המשך לשיחה קודמת (תו"מ שם עמ' 109).

(31) כפי שנעשית הרגילות "לקחת" מהתועדות ענין כדי לחזור בבתי הכנסת (מהנחה בלתי מוגה).

(32) תצא כה, יח.

(33) שם, יט.

(34) בשלח יז, יד.

הפטרה: "כה אמר ה' צבאות, פקדתי..." (שמואל'א טו, ב'לד)¹⁰. אם קרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת זכור 'כה אמר ה' צבאות, פקדתי', ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה¹¹. אומרים 'אב הרחמים'¹². במנחה אין אומרים 'צדקתך'. אין מטלטלים את המגילה כלל¹³ עד מוצאי-שבת.

יום ראשון,

י"ד באדר – פורים

מוצאי שבת, ליל פורים:

טעימה: גם לאחר צאת-הכוכבים והבדלה אין לאכול קודם קריאת המגילה. אדם חלש רשאי לטעום פירות וכדומה ומשקאות קלים בלי הגבלה, ומיני מזונות עד כביצה (וכל-שכן מי שצריך לקרוא מגילה וקשה לו), וחולה מותר אפילו לאכול ממש, אך יבקש מאדם אחר שיזכירנו לשמוע מגילה אחר-כך¹⁴.

מנהגנו להשאר בבגדי שבת¹⁵, וקל-וחומר מכל מוצאי-שבת-קודש¹⁶.

(10) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

(11) לוח כולל-חב"ד, השנה – ש"פ מקץ.

(12) היום-יום לש"פ זכור (י"א אדר שני), אג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ב עמ' קסד, וכן משמע מסתימת לשון רבינו בסידור – קצות השולחן ס' פג בבדי-השולחן סוף ס"ק יג. לוח כולל-חב"ד.

(13) גם לא כדי ללמוד בה, ראה סה"ש תש"נ ח"א עמ' 351. ומשיחת ש"פ תצוה-זכור תש"ז ס"ט (תורת מנחם חלק טז עמ' 114, בלתי מוגה) ניתן ללמוד שהיום גם בשעת הדחק אין לקרוא את המגילה מפלג המנחה, וגם לא בין השמשות, כבערב פורים שחל בימות החול (ראה הדעות בנטעי גבריאל פכ"ח ס"ו).

(14) רמ"א ומשנה-ברורה סו"ס תרצ"ב.

(15) נהגו בדורות הקודמים בהרבה מקהילות חב"ד, ובדורנו בבית חיינו, ובשנים האחרונות נתפשט המנהג בין חסידי חב"ד בכל מקום, ללבוש בפורים בגדי יום-טוב. וי"א שהרבי הורה כך באחת משיחותיו (למרות שמנהג זה בספר-המנהגים הוא הראשון מ'מנהגי האדמו"ר' ש"אינם הוראה לרבים") – 'אוצר' עמ' רנד.

'התקשרות' גיליון לו עמ' 14, עיי"ש (במשנה-ברורה וכף-החיים ס' תרצ"ה הביא שיש ללבוש בגדי שבת מבערב, וכן משמע בספר-המנהגים שכתב זאת לפני נתינת מחצית השקל. ראה גם 'התועודיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 439).

(16) שהרבי נשאר בבגדי ש"ק אפילו לסליחות, והעיר למי שהחליף לבושו מייד אחרי ש"ק (או יו"ט), באמרו שגם כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ היה מדייק להיות לבוש בבגדי שבת במשך כל מוצש"ק (לקט הלכות ומנהגי ש"ק עמ' 68. ודלא כמ"ש בס' קיצור הלכות,

לפני עשיית מלאכה כלשהי צריך לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול".

יש לאחור את (תפילת ערבית ו)קריאת המגילה בבתי-הכנסת, כדי שהמקורבים יספיקו להתכונן וכו' אחרי צאת השבת.

גם בפורים יורד האָבל (רח"ל) לפני התיבה¹⁷. אָבל תוך שבעה הולך לבית-הכנסת להתפלל ערבית¹⁸ ולשמוע קריאת המגילה¹⁹. אם אין בעל-קורא מובהק כמוהו, יקרא הוא את המגילה לפני הציבור וגם יברך²⁰. ואין לו לראות מיני שמחה²¹. פורים נחשב כשבת לעניין אבלות, היינו שנחשב במניין שבעה, ונוהג רק אבלות שבצינעא. האבל אינו יושב על הקרקע ונועל נעליו²². לעניין משלוח-מנות, ראו להלן.

בערבית – 'ועל הניסים'²³. אין להפסיק להכריז 'על הניסים' קודם תפילת שמונה-עשרה, אלא יש לציין זאת בטפיחה על השולחן, ורצוי שאחד הגבאים, כשיגיע לשם, יתחיל זאת בקול (מי ששכח ועל הניסים – אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל "ועל הניסים", ואם כבר אמר "ה" אינו חוזר. אך קודם "היו לרצון" האחרון יאמר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים"²⁴

במילואים (ב) לסי' רס"ב).

(17) ע"פ ספר המנהגים עמ' 71 ועמ' 8, ודלא כמ"ש בנטעי גבריאל הל' פורים (מהדורת תש"ס) פרק עט ס"ט.

(18) ראה בס' פני ברוך, בהערות הגר"י פישר ז"ל על הספר, עמ' תסא. ולכאורה גם אם יוצא מביתו לפני הלילה כדי להגיע בזמן לתפילה ולמגילה בבית הכנסת, לא גרע מסליחות של ערב ראש השנה (רמ"א ס' תקפ"א ס"א ומחה"ש שם).

(19) רמ"א ס' תרצ"ו ס"ד.

(20) גשר-החיים ח"א עמ' רסא, רסג. שם הוכיח שיברך גם שהחיינו, שלא כבחנוכה, כיוון שכאן הברכה גם בעד עצמו, עיי"ש. וכן דעת רוב האחרונים, נסמנו בליקוטי-סוף ח"ה עמ' רמד.

(21) גשר-החיים שם ע"פ המג"א תרצ"ו ס"ק ב, ושלפי דעות אחרות רק ממעט בזה.

(22) רמ"א א"ח ס' תרצ"ו ס"ד וי"ד ס' תא ס"ז. ובנטעי גבריאל הל' פורים (תש"ס) פרק עז ס"ה הביא מברכ"י י"ד שם ס"ק ג, וסידור יעב"ץ ושו"ת פנים מאירות ח"ב ס' ק ועוד, שהמנהג להשוות ט"ו ל"ד לעניין אבלות (וע' הדעות בארוכה בס' דברי סופרים י"ד שם).

(23) אף שאין מחזירין על אי-אמירת 'ועל הניסים', אין לדלוג לכתחילה כדי שיוכל לענות קדיש וכיו"ב – ספר המנהגים עמ' 71 משר"ת צמח צדק, שער המילואים [ח"א] ס' יא [בהוצאת תשנ"ד: אור"ח סימן קיג].

(24) אכן ברמ"א (ס' תרפ"ב סוס"א. ודלא כמ"ש בהערה נו

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תצוה

י"ג באדר, פרשת זכור

קריאת התורה: רצוי לגלול את ספר התורה השני לפרשת זכור (דברים כה, יז"ט) לפני תפילת שחרית, כדי למנוע 'טרחא דציבורא'¹. שחרית? מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע. מניחים את הספר השני על הבימה (ונשאר על הבימה עד סיום הקריאה בו)³ ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת תצוה: "זכור..."⁴.

לדעה הנפוצה של הפוסקים העיקריים, [קריאת] פרשת זכור היא מן התורה⁵. לכמה פוסקים גם נשים חייבות בשמיעתה, וכפי שנהגו נשי ישראל [בדורותינו] לבוא לבית הכנסת

(1) לוח דבר בעתו (ע"פ הנפק בס"י קמד ס"ג שאין גוללין ס"ת בציבור, וע"ש בב"ד"ה וכתב המרדכי).

(2) אין נוהרים מאכילה קודם שחרית, כמנהגנו כל ימות השנה, על-אף ש"א (נטעי גבריאל הל' פורים פי"ט ס"ט) שאין לאכול אז יותר משיעור טעימה. והטעם, שאף שבשמיעת פ' זכור מקיימים היום מ"ע דאורייתא כפסק אדה"י, הרי גם במ"ע מה"ת אפשר לאכול כשאין חשש שישכח לקיים המצוה (ראה הנסמן בפסקי תשובות ס' רלה אותיות ח"י), וכיוון שאנו שומעים זאת במניין קבוע שרגילים להתפלל בו, אין חשש שישכח. ומה שאין טועמין קודם "מצוה חביבה", אין זה שייך למצות מחיימת עמלק, כמ"ש בכ"ח החיים (תרפ"ה ס"ק כט) שאין מברכים על השחתה, אפילו של אוה"ע. ובפרט אם נאמר שמצוה זו מקיימים גם בהזכרת מעשה עמלק בכל יום (שערי המועדים, פורים, ס' מור"ז) - ה"ז מצוה שבכל יום, ואין בה חביבות (הרב שבתי ש"י פרידמן, צפת ת"ו).

(3) שערי אפרים שערי ס"ב.

(4) לוח כולל חב"ד.

(5) שו"ע אדה"י ס' רפב ס"ז [הכוונה רק לעצם עניין הקריאה בציבור, אך פרטי הקריאה - בשבת זו דווקא וכו' הם מדרבנן. ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 341 ובושה"ג]. וראה בהנסמן באנציקלופדיה תלמודית כרך ב עמ' קסו, ערך 'ארבע פרשיות' הערה 59 - שיחת ש"פ זכור תשמ"א, הנחת הת' ס"א. וראה 'התוועדות' תשד"מ ח"ב עמ' 1188. תשמ"ט ח"ב עמ' 443.

סוד הבאת הגאולה

כל אחד צריך להשתדל שיהיה לו חלק

דבר ברור הוא שבגאולה מגלותנו זה - בין אם תהיה "בעתה" ובין אם תהיה באופן ד"אחישה" (ומסתבר לומר שעכשיו הרי זה כבר "בעתה") - ייגאלו כל בני ישראל, "כל היהודים אשר בכל מלכות אחשוורוש", מלכו של עולם ש"אחרית וראשית שלו", הן היהודים שבדורנו והן היהודים שהיו בכל הדורות שלפני זה; אלא מאי, חלקם זקוקים לתיקון, ובהתיקון שלהם תלויה ביאת המשיח - צריכים לידע אפוא ש"רווח והצלה יעמוד ליהודים", וכל אחד ואחד צריך להשתדל שיהיה לו חלק בפעולת הרווח והצלה ליהודים, שלא יהיה באופן ד"את ובית אביך תאבדו", שיאבד ח"ו את הזכות שבדבר... ועל-דרך זה בענייננו: כשם שמרדכי השתדל בהצלת כל היהודים, ופעל אצל כולם שלא עלתה אצל אחד מהם מחשבת חוץ ח"ו, ועל-ידי זה נגאלו "כל היהודים אשר בכל מלכות אחשוורוש" - כמו כן כאשר מתנהגים באופן וסדר זה גם עכשיו, מבטלים סוף-כל-סוף את כל ההעלמות וההסתרים, ופועלים אצל כל בני ישראל שמבלי הבט על מעמדם ומצבם יכריזו: "אם למוות אם לחיים אנו עמך" - מצד מסירות-נפש, ובמשך הזמן, לאט לאט, יפעלו עליהם שיומשך אצלם גם במחשבה דיבור ומעשה.

ועל-ידי זה - "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר": אצל כל היהודים, גם אלה שהיו בעבר תחת השליטה... דיצירה-רע - גם אצלם יהיה "אורה ושמחה וששון ויקר", הן כפשוטו, והן כדרשת חז"ל "אורה זו תורה כו' ויקר אלו תפילין", עליהם נאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", "אלו תפילין שבראש", היינו, שאפילו "כל עמי הארץ" רואים בגלוי שמתהלך יהודי שנקרא עליו שם ה', כיוון שניכר עליו ה"תפילין שבראש" - כפי שפירש רבינו הזקן הדייך "תפילין שבראש" (ולא על הראש), "אין קאפ".

ואז נעשית השמחה האמיתית - "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" - שלא יודעים באיזה עניין נעשית פעולה גדולה יותר: האם פעלו יותר בהתעסקות עם יהודים השייכים ל"ברוך מרדכי", כאלה ש"מעלין ולא מורידין", או שמא פעלו יותר עם יהודים שהיו שייכים ל"ארור המן", כאלה ש"מורידין ולא מעלין"... ולמה לא יודעים ("לא ידע") - כיוון שרואים ששניהם עומדים בעומק רום, ושניהם קשורים עם עצמות ומהות אין-סוף ברוך-הוא!... ש"לא יכנף עוד מוריד והיו עיניך רואות את מוריד".

(מהתוועדות פורים תשי"ב; 'תורת מנחם - התוועדות' תשי"ב, כרך ב' עמ' 53-55 - בלתי מוגה)

השמחה תהיה גדולה יותר משמחת פורים

וכן תהיה לנו - שעוד באמצע ההתוועדות בא משיח צדקנו, ויחד עמו תהיה המשך ההתוועדות באופן שהקב"ה בעצמו, עצמות ומהות, מתוועד עם כל אחד ואחת מישראל וכלל ישראל, ואז תהיה השמחה הכי גדולה, למעלה גם משמחת פורים שהיא באופן ד"עד דלא ידע".

(מהתוועדות שבת קודש פרשת כיתשא, ט"ז באדר ה'תנשא, א)

פרשת תצווה

ואתה תצווה את בני־ישראל (כז,כ)

מדוע נאמר "תצווה את בני־ישראל", ולא "דבר אל בני־ישראל", כבתחילת פרשת תרומה? ההסבר לכך: בפרשת תרומה נאמר "דבר", שהוא מלשון הנהגה (כמו "דבר עמים תחתינו"), כי משה היה צריך להנהיג את העם ולהדריך כיצד לתת את תרומת ה'. לעומת זאת, בפרשתנו נאמר "תצווה" - מלשון צוותא וחיבור - כי משה צריך לחבר את בני־ישראל אליו.

שכן עליידי התחברות והתקשרות זו, בוודאי יזכו להשיג חכמה עילאה, הנקראת "שמן", ויבינו את סודות התורה שניתנו בכ"ב אותיות. זהו שנאמר "את בני־ישראל", כלומר, כל האותיות מא' ועד ת'.

(אור־תורה)

כתית למאור (כז,כ)

אומר רבינו הזקן:

עליידי "כתית" - התבטלות וכתישה עצמית, מגיעים לבחינת 'מאור' שבתורה. לימוד התורה צריך להיות בביטול והנחת עצמותו של הלומד, מתוך ידיעה והכרה שהוא לומד את חכמתו ורצונו יתברך; ולא זו בלבד שלומד בהתמדה ושקידה, אלא שמסלק את עצמו בסילוק אמיתי, שכל חפצו יהיה אך ורק בתורת ה' וחכמתו יתברך, וישעבד שכלו לגמרי מכל וכול.

* * *

ויש להוסיף על הנ"ל:

זהו שאנו אומרים בתפילה - "ונפשי כעפר לכול תהיה (ועליידי זה) - פתח לבי בתורתך".

(ליקוטי־שיחות כרך ד, עמ' 1276)

והקטיר עליו אהרון קטורת סמים (לז)

פרשת תצווה נפתחת בציווי מעשה המנורה ומסתיימת בציווי על עשיית הקטורת. יש קשר מיוחד בין שני הדברים, כפי שהם בעבודת האדם:

הדלקת המנורה בנפש האדם משמעותה - הדלקת והארת הנשמה בנר מצווה. גם עבודת הקטורת היא התחברות והתקשרות עם הקב"ה כאש בוערת, כמאמר הזוהר - "בחד קטירא אתקטונא, ביה בקוב"ה, ביה אחידא, ביה להיטא".

כשם שהדלקת המנורה הפיצה אור בכל העולם, כך גם הדלקת הנשמה באור המצוות עליה להאיר את סביבתה ואף עבודת הקטורת צריכה להשפיע על כל הסובבים.

שליחות זו - זמנה תמיד, כי הן המנורה והן הקטורת הן עבודות שנעשו במשכן ובמקדש - תמיד, בכל יום ויום ללא יוצא מהכלל.

(משיחת שבת פרשת תצווה ה'תשנ"ב. התוועדות תשנ"ב כרך ב, עמ' 299)

השמחה הנעלית ביותר

כמה מדרגות בעניין השמחה

ככדי שתוכל להיות העבודה בהצלחה, יש צורך שהעבודה תהי' בשמחה - שהרי לולי זאת, כיצד יכול לגשת לעבודה, בזכרו מעמדו ומצבו שנעשה נפרד עי"ז שעבר על רצון מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובפרט שבנוגע למלך איתא בגמרא שאפילו מאן דמחוי במחוג קמי מלכא דינו למות, ועאכו"כ כאשר עובר על ציווי המלך, איזה שיהי', אפילו ציווי קל.

וכדי לבוא לידי שמחה - הנה העצה לזה להזכר שיש בקרבנו נשמה שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"91, והקב"ה נתן לו את האפשרות למלאות רצונו ולתקן עי"ז את כל אשר החסיר, וכיון שכן, הרי אין לך שמחה גדולה כ"שמחת הדיוט ושפל אנשים בהתקרבותו למלך בשר ודם המתאכסן ודר אתו עמו בביתו, וק"ו לאין קץ לקרבת ודירת מלך מלכי המלכים הקב"ה".

ומזה מובן שאין זה זמן להיות בעצבות ואפילו לא במרירות מצד היותו עני ושפל ובזוי בתכלית - שהרי הנהגה זו גופא תהי' בזיון המלך, דכיון שאינו מקבל פניו בשמחה גדולה ביותר, מראה הוא בכך שאינו מעריך את החשיבות והעילוי שבהתקרבות למלך המתאכסן ודר אתו עמו בביתו!

וענין זה נרמז בדברי הרמב"ם הנ"ל (ס"ה) "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הא-ל שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו .. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' כו".

(א) "עבדו את ה' בשמחה" - ששמחה זו מכוסה בעבודה וטפלה אלי', שהרי העיקר הוא העבודה (קיום התומ"צ), אלא שהעבודה צריכה להיות בשמחה, היינו, שהשמחה אינה אלא האופן שבו מקיימים את המצוות.

(ב) "מועדים לשמחה" - שהשמחה ביו"ט היא גלוי', והשמחה עצמה היא מצוה ודבר עיקרי. אבל אעפ"כ, השמחה היא שמחת החג - בענין של מצוה.

(ג) "משוננס אדר מרבין בשמחה" - ששמחה זו אינה מסובבת בסיבת איזה דבר מצוה, אלא "מרבין בשמחה" - איזו שמחה שתהי', גם שמחה בענין הרשות [ע"ד הדוגמא שהובאה בגמרא 1א מ"בנין של שמחה" - "הבונה בית חתנות לבנו", ו"נטיעה של שמחה" - "הנוטע אבורנקי (אילן שצילו נאה) של מלכים"], כי העיקר היא השמחה.

(ד) שמחת פורים - "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". והענין בזה: כיון שפורים הוא הנקודה הפנימית שפעלה את הענין ד"ונהפוך הוא" בכל החודש, להיות "החודש אשר נהפך גו", שלכן "מרבין בשמחה" - הרי מובן שבפורים עצמו צריכה להיות איזה הוספה על ה"מרבין בשמחה" שבכל חודש אדר. וכיון שכן, הרי אם השמחה דפורים תהי' במדידה והגבלה - אין זו הנקודה דפורים, אלא זהו ענין וחיוב שנכלל ב"מרבין בשמחה" שבכל ימי חודש אדר; ומה שיכולים להוסיף שלא נכלל ב"מרבין בשמחה", הרי זו רק שמחה שהיא "עד דלא ידע" - שאינו יודע ואינו מרגיש את השמחה עצמה; הוא שקוע כל כך בשמחה עד שאינו מרגישה כלל. וכיון שהשמחה דחודש אדר היא בגלל ש"החודש אשר נהפך גו", שנעשה "ארור המן" ו"ברוך מרדכי" - הרי על-כרחך שהשמחה דפורים שהיא בהוספה על השמחה שבכל ימי החודש, יכולה להיות רק באופן ששוכחים אפילו על "ארור המן" ו"ברוך מרדכי"! ונמצא, ששמחת פורים היא באופן שלא זו בלבד שהשמחה היא מצוה, אלא שהמצוה דשמחה היא באופן שלמעלה ממדידה והגבלה ושכל האדם, שמחה מצד עצם הנפש שלמעלה מטעם ודעת, שלכן היא באופן של "לא ידע", שאינה נרגשת בידיעה.

(מהתוועדות פורים תשח"י, תורת מנחם כרך כב עמ' 129)